

s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se.

Stärkt rätt till personlig assistans - Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser SOU 2021:37

IVO ser positivt på utredningens intention att konkretisera rätten till personlig assistans, samt vad som ska gälla när personer med funktionsnedsättning har behov av hälso- och sjukvård. IVO tillstyrker i huvudsak utredningens förslag, men ser behov av ytterligare förtydliganden respektive utredning i vissa delar, vilket framgår nedan av IVO:s synpunkter.

1.6 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade

IVO noterar att rutiner för egenvård ska bifogas till en ansökan om tillstånd om verksamheten har för avsikt att erbjuda egenvård. IVO önskar här ett förtydligande av hur myndigheten ska hantera de fall där den sökande i ansökan uppger att man inte avser att erbjuda egenvård, men som i ett senare skede vill utvidga sitt uppdrag till att också omfatta egenvård. I utredningen nämns inte vilka konsekvenser den nya regleringen medför för IVO, brukare och aktörer i detta avseende. I det fall en ändringsansökan ska göras, innebär detta dels en beredning och bedömning av det inkomna underlaget och utfärdande av ett nytt beslut och tillståndsbevis, dels en ökad administration eftersom IVO för närvarande tar ut en avgift på 21 000 kr för varje ändringsansökan.

IVO har i regeringsuppdrag ”Analys av regelverket för tillståndsprövning” med publikationsnummer IVO 2021-4, utgivningsdatum 2021-04-08, föreslagit att avgiften om 21 000 kronor för att ansöka om ändring av befintligt tillstånd avskaffas i 2 § SoF och 8 b § LSS-förordningen. Myndigheten har även tidigare, i avgiftssamråd 2020 med Ekonomistyrningsverket (ESV), i en delrapport av regeringsuppdraget och i budgetunderlag för 2022–2024, argumenterat för att avskaffa avgiften för ansökan om ändring av tillstånd. Såväl IVO som aktörer på omsorgsmarknaden kan identifiera att avgiften för ansökan om ändring har flera negativa effekter.

9.4 En ny lag om egenvård

IVO:s inställning är att det är bra att det införs särskild reglering som tydliggör ansvarsförhållandena och förutsättningarna för att vård ska kunna ges genom egenvård.

9.4.5 Patientmedverkan och information

IVO ser att problem kan uppstå i fråga om att tillgodose patientens självbestämmande om patienten i fråga har omfattande funktionsnedsättningar, inklusive kommunikations-svårigheter, och framförandet av information från vårdgivaren respektive den enskildes samtycke måste kommuniceras via en personlig assistent eller annan yrkesutövare. Vårdgivaren måste då förlita sig på vad omsorgspersonen förmedlar, trots att det inte kan uteslutas att det kan finnas motstående intressen mellan den enskilde och assistansanordnaren/assistenterna eller annan omsorgsverksamhet. Sådan problematik behöver beaktas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

9.4.6 Inget förslag på nya regler som bryter sekretess och tystnadsplikt mellan hälso- och sjukvården och den som hjälper den enskilde med egenvården

IVO kan se behov av att införa någon form av sekretessbrytande bestämmelse mellan vårdgivare och omsorgsgivare. I annat fall uppstår fråga om hur information från vårdgivaren ska kunna framföras, i en situation som beskrivs ovan, dvs. i praktiken genom den yrkesutövande omsorgspersonen, utan att sekretessbrott sker.

9.4.7 Bedömningen av om en åtgärd kan utföras som egenvård

Enligt IVO:s uppfattning behöver det förtydligas vad som krävs - när det vid bedömningen av om vården kan utföras som egenvård och patienten behöver hjälp med utförandet - *särskilt* ska beaktas vilka förutsättningar som föreligger för patienten att vara delaktig i utförandet, praktiskt eller genom instruktioner, (2 kap. 4 § andra stycket 1 förslaget till lag om egenvård). Det behöver t.ex. klargöras i vilken omfattning och på vilket sätt patienten behöver kunna vara delaktig för att det ska anses tillräckligt.

IVO anser att det vid bedömningen av om vården kan utföras som egenvård när patienten behöver hjälp med utförandet, måste vara en avgörande förutsättning att information kan utbytas med de som ska hjälpa patienten för att det ska vara genomförbart (2 kap. 4 § andra stycket 2 förslaget till lag om egenvård). Det bör alltså inte vara tillräckligt att information kan utbytas endast i viss utsträckning.

9.4.8 Samverkan när den enskilde behöver hjälp att utföra egenvården av någon som gör detta i sin yrkesutövning

IVO anser att det finns behov av förtydligande avseende begreppet ansvarig befattningshavare för samverkan med vårdgivaren (4 a § 1 förslaget om ändring i förordningen [1993:1090] om stöd och service till vissa funktionshindrade). IVO anser att samverkan bör ske med någon som har ett övergripande ansvar hos omsorgsgivaren, eftersom

samverkan föreslås vara en förutsättning för att egenvård ska få utföras av någon annan, yrkesutövande person

9.6 Utförarverksamhetens roll vid egenvård förtydligas

9.6.2 Hälso- och sjukvården ska informeras om skada eller risk för skada har inträffat vid egenvård

En förutsättning är att det inte föreligger hinder med hänsyn till bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt

IVO ifrågasätter formuleringen av den föreslagna nya bestämmelsen i 4 b § andra stycket LSS-förordningen, dvs. att bestämmelser om sekretess ska iakttas av omsorgsgivaren och att dessa kan medföra undantag från den föreslagna skyldigheten enligt första stycket att informera vårdgivaren om att skada uppkommit/kunnat uppkomma i samband med utförande av egenvård. Det föreslagna första stycket, samma paragraf, torde medföra att 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) blir tillämplig, vilken medger undantag från sekretess vid föreskriven uppgiftsskyldighet.

Förslagen i övrigt innebär dessutom att en av förutsättningarna för att egenvård ska få utföras av annan yrkesutövande person är att det finns de förutsättningar som behövs för att nödvändig information ska kunna utbytas (2 kap. 4 § andra stycket 2 förslaget till lag om egenvård resp. föreslagen ny bestämmelse 4 a § 3 LSS-förordningen).

Om den enskilde skulle återta sitt samtycke till informationsutbyte torde möjligheten att låta annan, yrkesutövande person, utföra egenvården också upphöra omgående.

9.10 Anmälningsskyldighet, uppgiftsskyldighet, sekretess och omprövning

9.10.1 Inget förslag om utökad anmälnings- eller uppgiftsskyldighet

IVO finner det otillfredsställande att hälso- och sjukvården inte föreslås kunna lämna uppgifter/ha en anmälningsskyldighet i förhållande till kommun och/eller Försäkringskassan i fråga om ändrade förhållanden såvitt avser assistansanordnares medverkan vid utförande av egenvård respektive hälso- och sjukvårdsinsatser.

Om det inte längre finns förutsättningar att låta en assistansanordnare utföra egenvård, eller om omfattningen av andra hälso- och sjukvårdsinsatser ändras, påverkar det sannolikt den enskildes behov av den personliga assistansen. Det ankommer då enbart på den enskilde och/eller assistansanordnaren att anmäla sådana ändrade förhållanden till kommun och/eller Försäkringskassan. I syfte att motverka att ersättning för personlig assistans betalas ut felaktigt bör även hälso- och sjukvården ges en anmälningsskyldighet i dessa situationer.

12.3 Offentligfinansiella konsekvenser

IVO bedömer att utredningens förslag kommer att innebära ökade kostnader för IVO, vilket behöver beaktas vid beräkningen av de finansiella konsekvenserna. Det anges i utredningen att förslagen kommer att medföra att fler personer än idag kommer att omfattas av insatsen personlig assistans, vilket i sin tur kan leda till ett utökat antal ansökningar om tillstånd för personlig assistans.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Sofia Wallström. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Michael Philipsson och Patrick Barringer, enhetschefen Karin Hååg samt bitr. chefsjuristen Monica Jacobsson deltagit. Avdelningsjuristen Sven Lewin har varit föredragande.

Beslutet har 2021-09-22 godkänts elektronisk via e-post och förts in i IVO:s ärendehanteringssystem.